

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות מחסה חידוים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת בהעלותך שנת תשפ"ה

גיליון מספר: 439

1. העוסק במצווה פטור מתפילה האם יצטרך להשלים אח"כ את התפילה שלא התפלל בזמן שהיה עסוק במצווה?
2. האם מותר לכוהנים להיכנס לקברי צדיקים? הוכח מפרשת השבוע!
3. האם בני ישראל אמרו תפילת הדרך כאשר הם נסעו במדבר?
4. מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, הרי הם כבר יצאו ממצרים?
5. אדם שיוצא ידי חובת קידוש מאחר האם צריך לכסות את החלות המונחים לפניו כיון שאינו עושה קידוש?
6. האם אפשר לקיים מצות לחם משנה בחלה שאולה?
7. האם אפשר לכסות את החלות עם מפה שקופה?
8. מתי צריכים לקום מפני גר זקן האם כשיעבור שבעים שנה מעת שנולד, או מרגע שהתגייר? הוכח מפרשת השבוע!

בית המדרש "בית יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן

"שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא"

כל דברי התורה והלימוד בעלון זה מוקדשים השבוע
לרפואה שלמה ובשורות טובות ישועות ונחמות
אממו"ר רבי יצחק בן מ"ס ויצמן הי"ו
מרת דבורה בת ברכה תח"י מרת יפית בת מזל תח"י
בתוך כל שאר חולי עמו ישראל
רפואת הנפש ורפואת הגוף בריאות איתנה ברמ"ח אברים
ושס"ה גידים, רפאונו ה' ונרפא הושיענו ונושעה כי אל רופא
רחמן ונאמן אתה, ויקויים בהם הפסוק: "כל המחלה אשר
שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" בחסד וברח
מים השתא בעגלה ובזמן קריב ונאמר אמן

רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה לווצאפ: 052-8144488 או בהודעה למייל: beitmidrash2@gmail.com

1. העוסק במצווה פטור מתפילה האם יצטרך להשלים אח"כ את התפילה שלא התפלל

בזמן שהיה עוסק במצווה?

רבי יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו יכולים להיטהר ואם מישאל ואלצפן היו יכולים להיטהר, ולמי היו טמאים, למת מצווה, שנאמר ולא יכלו לעשות הפסח. מפסוקים אלו שבפרשתנו לומדת הגמרא במסכת סוכה (כה ע"א), שכאשר עומדת לפני אדם מצווה - עליו לקיימה גם אם בעקבות כך לא יוכל לקיים מצווה אחרת. לא זו בלבד, גם כאשר המצווה אותה יחמיץ היא מצווה שיש בהפרתה כרת (וכפי הנידון שלנו, שלא יכלו לעשות הפסח) או שכבר הגיע זמנה, עדיין אם הזדמנה לו מצווה קודמת - עליו לקיימה.

"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" (טו).

בפרשת השבוע כותבת התורה, שהקב"ה הורה לבני ישראל לעשות את הפסח, ופנו אליו אנשים שלא יכלו להקריבו כיוון שנטמאו. מי נטמא וכיצד? בגמרא במסכת סוכה (כה ע"א) מובאות שלוש אפשרויות. הראשונה, האנשים שנשאו את ארון יוסף. השנייה, מישאל ואלצפן שהוציאו את נדב ואביהוא בני אהרן לאחר שמתו. השלישית, אנשים שקברו מת מצווה. ובלשון הגמרא:

"מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שנטמאו בנדב ואביהוא,

אופן הפטור

הושיב אותם בסוכה פסולה, שהרי הם ההין בדרך לקבל פני רבם ועוסק במצווה פטור מאחרת. והרי במקרה זה לא היה קושי לתקן את הסוכה, ומוכח שגם כאשר יש אפשרות לקיים את שתי המצוות כאחד - אין חובה בכך. ראייה נוספת הביאו מהגמרא במסכת ברכות (יד ע"א) הכותבת, שהחופר קבר למת פטור מקריאת שמע למרות שמידי פעם הוא נח ויוכל לקרוא באותו הזמן. את קושיית התוספות, שאם כן אדם שלובש ציצית ייפטר ממצוות כל חייו דחו, שרק כאשר אדם עוסק במצווה הוא פטור מהמצווה, אך כאשר הוא כבר לבוש ציצית או תפילין הוא כבר לא עוסק במצווה, ובלשון הר"ן: "העלו בתוספות דלא פטירי אלא היכא שאם יקיימו מצות סוכה יבטלו ממצותיהן. ולא נראה לומר כן, דפשטא דמילתא לא משמע כן. והכי נמי אמרין בגמרא דאיקלעו לבי ריש גלותא והושיבם רב נחמן בסוכה פסולה, ואמרי ליה אנן שלוחי מצווה. ולא משמע שהיו מפגרים מראיית רבן ברגל, אם היו מהדרי למגנא (= הולכים לישון) בסוכה כשרה." ג. הריטב"א (ד"ה מתניתין) בגישה שלישית כתב, שמצד אחד הלכה כתוספות, שכל שבאפשרותו לקיים שתי מצוות בו זמנית עליו לקיימן. מצד שני, בעוד שהתוספות כתבו שהעוסק במצווה פטור ממצווה אחרת, הריטב"א כתב, שהמתפנה לקיים מצווה אחרת (אפילו גדולה יותר) בעודו עוסק במצווה - עובר על איסור, כיוון שהמצווה השנייה כרגע איננה מצווה אלא רשות. בטעם דבריו ביאר, שכיוון שבמקום האפשר יש לקיים גם מצווה נוספת (כי כאמור הוא סובר כתוספות), אם כן מה באה הגמרא לחדש? והרי וודאי שכאשר אדם עוסק במצווה אחת ואין באפשרותו לקיים אחרת הוא פטור ממנה! אלא וודאי שכוונתה לחדש, שאסור לקיים מצווה אחרת בזמן שעוסקים במצווה, גם אם היא גדולה וחשובה יותר מהמצווה שכרגע עוסקים בה.

להלכה

אמנם סייג הרמ"א (שם), שגם כאשר הר"ן כתב שהעוסק במצווה פטור ממצווה אחרת אפילו כאשר באפשרותו לקיים את שתיהן, כוונתו רק למקרה בו יש בעשיית המצווה האחרת טורח (ואפילו מעט), כמו למשל הליכה לסוכה כשרה או תיקונה כאשר אדם הולך לקבל את פני רבו. אבל כאשר אין כלל וכלל טורח, גם לשיטתו יש לקיים את שתי המצוות.

מתי עוסק במצווה פטור ממצווה אחרת? הגמרא במסכת סוכה (דף כו ע"א) כותבת, שבמקרה בו אדם הולך בשליחות מצווה, לדוגמא לבקר את רבו, הוא פטור מלישון בסוכה כיוון שעסוק בהליכה לרבו. בנוסף מביאה סיפור על רב חסדא ורבה בר רב הונא, שכאשר הלכו לבקר את רבם ישנו על גדות הנחל, ולא הלכו לעיר לישון בסוכה כיוון שעסקו במצווה זו. נחלקו הראשונים בביאור הדברים:

א. התוספות (סוכה כה ע"א ד"ה שלוחי) כתבו, שדין עוסק במצווה פטור ממצווה קיים רק במקרה שבו קיום מצווה נוספת יפריע לקיום המצווה הראשונה. אבל במקרה בו אדם יכול לקיים שתי מצוות ביחד, אין סיבה שמצווה אחת תדחה את השנייה. ראייה לדבריהם הביאו מסברה, שלא הגיוני שהלובש ציצית ייפטר משאר כל המצוות כל חייו בגלל שהוא מקיים מצווה.

אם כן, מדוע נמנעו האמוראים מלישון בסוכה בעיר ולקיים את שתי המצוות? והרי לכאורה היו יכולים גם לישון בסוכה בלילה, וגם ביום להמשיך בדרך לרבם. ויישובו, שאם היו הולכים לישון בעיר היו מתעכבים בהליכה לרבם, ובמקרה מעין זה כאמור אכן העוסק במצווה פטור מהמצווה, וכן כתב הרא"ש (ב, ו), וז"ל: "שלוחי מצווה: הולכי בדבר מצווה, כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו פטורין מן הסוכה ואפילו בשעת חנייתן, כך פירש בקונטרס. ותימה, אם יכולין לקיים שניהם אמאי פטורין? דאטו אדם שיש לו ציצית בבגדו ותפילין בראשו מי מיפטר משאר מצוות?! וצריך לומר דהכא איירי בכי האי גוונא, דאי מטירדי בקיום מצוות סוכה הו' מבטלי ממצוותם."

ב. הר"ן (יא ע"ב בדה"ר) והאור זרוע (סוכה רצט) חלקו וסברו, שכאשר אדם עוסק במצווה הוא פטור מקיום מצוות אחרות, גם אם יש באפשרותו לקיימן. ראייה לדבריהם הביאו מגמרא במסכת סוכה (י ע"ב) הכותבת, שרב חסדא ורבה בר רב הונא לא התנגדו לכך שרב נחמן

להלכה פסקו מרן השולחן ערוך והרמ"א (או"ח לח, ח) כדעת הר"ן, שהעוסק במצווה פטור ממצוות אחרות באותו הרגע, ומשום כך כותבי תפילין ומזוזות פטורים מקריאת שמע ותפילה. בטעם הדבר שפסקו כמותו למרות שבדרך כלל פוסקים כדעת הרא"ש והתוספות ביאר הביאור הלכה (ד"ה אם), שבמקרה זה יש להר"ן ראיות משמעותיות המחזקות את שיטתו.

מאיזה מצווה פטור

זקן, הרי שעוסק במצווה קיומית, פטור מקיום מצווה חיובית, והביא ראיה לכך מדברי הגמרא בסוכה כו, א) מכותבי תפילין שפטורים ממצוות בשעה שעוסקים במצווה קיומית, שהרי אין להם חיוב לעשות זאת. אמנם לדעת הנהגות לגבאי צדקה אין דין "עוסק במצווה פטור ממצווה" שהרי אינו מחוייב להיות גבאי צדקה. ואכן בספר מועדים לישראל רבי ישעיה שכתר, ב"ב תשס"ח) הביא את דברי האמרי בינה שהקשה על הנהגות מדין כותבי תפילין הנ"ל, וכתב במועדים לישראל שאולי י"ל דשאני כותבי תפילין שהם עוסקים בהכשר מצווה חיובית. והנה אמרין בגמרא במסכת שבת "אמר רב, גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה" [ולמדים זאת מאברהם אבינו שהניח השכינה ורץ לקבל האורחים], ובספר חבצלת השרון הביא את קושיית הגר"ש היימן, מדוע לא נפטר אברהם אבינו ממצוות הכנסת אורחים בגלל שעסק במצוות קבלת פני השכינה. ותיירץ הגר"ש שמצוות קבלת פני השכינה אינה מצווה חיובית אלא קיומית, ולכן נתעסק במצוות הכנסת אורחים שהיא גדולה יותר, ועי"ש בדברי החבצלת השרון בזה.

השלמת התפילה

הטור סימן צ"ג ומתוך העסק עבר זמן אותה תפלה שגם כן אין צריך להשלימה בזמן תפלה שאחריה להתפלל שנים, אחד לתשלומין כיון שג"כ בזמן העסק היה פטור מתפלה כמו באבלות דהכא, דמה לי אונס דאבלות או עסק מצווה, ולדעתי כ"ש הוא דהא כשנתעסק בצרכי ציבור גם כן עבד עבודת הש"י.

הט"ז (יו"ד סימן שמ"א ס"ק ה) הקשה על דברי הדרישה וז"ל ותמה אני אם יצאו דברים אלו מפיו, דהא כל שהוא אונס מקרי פטור מתפלה ובהדיא אמרו באונס דמתפלל אח"כ שנים כמו שכתוב (אוי"ח סימן ק"ח) ותו דכתב בתרומת הדשן (סימן ה') במי שהיה טרוד אצל הפקיד מחמת חוב ולא היה יכול להיפטר אצ"כ בהפסד ממון ובתוך כך עבר זמן התפלה דמיקרי אונס, אף על גב דמחמת ממון הוא ומתפלל אח"כ שנים, הרי לך בהדיא אף על גב דהיה פטור באותה שעה מתפלה מחמת טירדא דמיקרי אונס וה"ה נמי פטור מחמת טירדא דמצווה וא"כ נסתרה דעת בעל הדרישה בזה בפירושו, והא דלמד דין זה מן אבילות דהכא, אין הנדון דומה לראיה, דדווקא אם הפטור בא מחמת דבר אחר דהיינו שהוא עצמו יכול להתפלל בלי שום מניעה אלא שהאבלות פוטרתו בזה אין תשלומין אח"כ משא"כ אם הפטור מחמת טירדא אין זה קרוי פטור מצד עצמו אלא אונס דהא באמת אי אפשר לו להתפלל דזה נקרא פטור ולא אונס שאין לו פנאי והווה כמו חולה שאין יכול להתפלל ועל זה תקנו תשלומין דמיקרי פטור מחמת אונס כיון שאי אפשר לו כן נ"ל ברור.

הש"ך (שם) בנקודות הכסף דחה את קושיית הט"ז על הדרישה וז"ל דדווקא באונס שחייב מן הדין, אלא משום דאונס הוא פטור דינא הכי, אבל כשלא היה חייב מן הדין כלל פטור אח"כ, והלכך בעוסק בצרכי ציבור, כיון דאינו חייב כלל מן הדין, משום דהעוסק במצווה פטור מן המצווה, ובזה נדחו כל דבריו, ועיין בבאר היטב שם. ולענין הלכה: פסק הכהן הגדול מאחיו במשנה ברורה (סימן צ"ג ס"ק ח') על הא דאיתא התם בדברי מרן בשולחן ערוך (סעיף ד') העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי,

הנה יש לדון האם עוסק בספק מצווה, פטור מקיום מצווה ודאית.

הגר"א ווסרמן הי"ד בספרו קובץ שיעורים הביא רבי אלחנן וסרמן את דברי השאגת אריה שהעוסק בספק מצווה, אינו פטור מקיום מצווה ודאית. וכתב רבי אלחנן, שהעוסק במצווה מדרבנן, פטור מקיום מצווה מדאורייתא, שהרי הטעם לכך ש"עוסק במצווה פטור ממצווה" הוא בגלל שמחוייב במצוות כנדרש מהפסוק "בשבתך בבינתך" – "שְׁבֶתָּ דִּידְךָ", ולא "שְׁבֶתָּ דְּמִצְוָה". ואם כן גם העוסק במצווה דרבנן אין זה "שְׁבֶתָּ דִּידְךָ", ופטור מלקיים מצווה מדאורייתא. ולפי זה "גם העוסק בספק מצווה, לא מקרי שְׁבֶתָּ דִּידְךָ, ולא גרע ספק דאורייתא ממצווה דרבנן" [ועי"ש במה שדחה סברא זו].

והנה בגמרא במסכת סוכה פירש רש"י כי רב חסדא ורבה בר רב הונא עסקו במצווה להקביל פני רבו ברגל, ובעמק ברכה הביא את קושיית המצפה איתן, מדוע נפטרו ממצוות סוכה דאורייתא, והרי המצווה להקביל פני רב אינה מהתורה. ותיירץ העמק ברכה, שמכיוון ובעת שיבואו לפני רבם יקיימו מצווה מדאורייתא של כיבוד רבו והדרת פני

אוצר הספרים

שע"י

בית המדרש בית יוסף

לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32
גבעתיים

והראנו בבנינו
בחסדי שמים זכינו שבית המדרש נהיה מגדלור של אור
ומקום של תורה ותפילה אשר מגיעים אליו לומדים רבים
כדי ללמוד בהרווחת הדעת בכל שעות היממה.
**אנו נמצאים בעיצומו של פרויקט
הרחבת והאדרת אוצר הספרים**
לטובת כלל תושבי גבעתיים והסביבה המגיעים ללמוד בבית
המדרש בכל שעות היממה אברכי הכולל ומשתתפי השיעורים.
**זו ההזדמנות שלך לבוא להיות שותף
בקניית ספרי לימוד נוספים
ולקחת חלק במהפכה הרוחנית בגבעתיים**
ולהנציח את היקרים לך לזכרון עולם בהיכל ה'
לפרטים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488
ניתן להעביר את תרומתכם בביט: 052-8144488

יש לחקור עוסק במצווה שפטור מן התפלה האם צריך להשלים אח"כ את התפילה שלא התפלל כשהיה עוסק במצווה כמו דקימ"ל במי שנאנס ולא התפלל דצריך להשלים אח"כ ולהתפלל שני תפילות או דילמא עוסק במצווה אין צריך להשלים אח"כ את התפילה שחיסר. והנה כתב מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן שמ"א ס"ב): מי שמת לו מת בשבת, יאכל במוצאי שבת בלא הבדלה, ולא יתפלל, ולא בבוקר קודם קבורה, ולאחר קבורה יתפלל תפלת שחרית, אם לא עבר זמנה, אבל תפלת הערב לא יתפלל, שכבר עבר זמנה, ולא דמי לשכח ולא התפלל ערבית שמתפלל שחרית שנים, כיון שבליילה לא היה חייב להתפלל.

וכתב הדרישה מכאן היה נראה דה"ה למתעסק בצרכי ציבור וכיוצא בו בזמן התפלה שפטור מלהתפלל כמ"ש

דהמליון את המת, שאין למטה צורך בהם, פטורים מתפילה, וז"ל ואם עבר זמן תפלה עי"ז אין צריך להשלים בתפלה הסמוכה כיון דבשעת חובתו היה פטור מן הדין וכדלעיל בסוף סימן צ"ג, ובשער הציון שם ס"ק ד' מוסיף ואף דלהט"ז צריך להשלים, כבר פסקו כל האחרונים דלא כט"ז.

ברכה במצב פטור

מצוות עשה שהזמן גרמא שאינה חייבת בה והמצווה איננה שייכת לה (כיוון שלא יכולה לומר וציוונו), ומשום כך לטענתו אין לה לברך. כאשר אדם פטור ממצווה אחרת באופן עקרוני הוא מחוייב בה, אלא שכרגע הוא פטור, ואם יחליט לקיימה יוכל לברך.

ב. המשנה ברורה (שער הציון תעה, לט) לעומת זאת הסתפק האם אכן ניתן לברך. בביאור הספק ביאר, שלמרות שהוא יוצא ידי חובה עדיין ייתכן שהמצווה נשארת במעמד רשות, משום כך לא שייך לומר 'אשר קידשנו במצוותיו וציוונו'.

עוסק בלימוד תורה

פטרינן להו ממצווה אחרת נמצא כי לעולם פטורין מכל המצוות, ולא משכחת שיקיימו שום מצוה, וכגון זו לא אמרו העוסק במצווה פטור מן המצווה."

על בסיס דבריו כתב מו"ר הגר"א וייס שליט"א (מצוות עשה שהזמן גרמא) לרופאים, שעל אף שכאשר הם בניתוח וכדומה בוודאי שהם פטורים מקריאת שמע ותפילה, מכל מקום עליהם לחשב את זמנם כדי שיוכלו לקיים מצוות אלו, שאם לא כך ייווצר מצב שלעולם לא יקיימו אותן מדין עוסק במצווה שפטור מהמצווה.

ב. המאירי (מועד קטן שם ד"ה אע"פ) בגישה שונה ליישב את הקושיה כתב, שכיוון שעיקר מטרת לימוד התורה היא לדעת כיצד לקיים מצוות (עין בדף לפרשת בחוקתי שנה א'), כאשר האדם נתקל במצווה שרק הוא יכול לעשותה, לא ייתכן שייבטל ממנה בשביל הלימוד.

האם העוסק במצווה מדרבנן פטור ממצווה מדאורייתא? המגן אברהם (עב, ד) כתב, שכאשר עוסקים בלחם את המת פטורים מקריאת שמע, למרות שניחוס המת הוא מצווה מדרבנן. הסברה בכך, שגם מצווה דרבנן היא רצון ה', ולכן העוסק בה פטור ממצוות אחרות. הפרי מגדים (שם) חלק וסבר שלא מבטלים מצווה דאורייתא בשביל מצווה מדרבנן, וכנראה שהבין שאל מול מצווה דאורייתא, מצווה מדרבנן היא כעין רשות.

2. האם מותר לכוהנים להיכנס לקברי צדיקים? הוכח מפרשת השבוע!

הכוהנים עסקו בקבורתו ונטמאו [בסוגיה שם דנו האם רבי חייא נפטר לפני רבי או אחריו, והביאו ראיה שרבי נפטר קודם, ממה שאמר רבי חייא "אותו היום שמת רבי בטלה קדושה"]. והבין הרמב"ן שהסיבה לכך, כי רבי נפטר על ידי השכינה, ולכן אינו מטמא כדן הצדיקים שאינם מטמאים. וכן הבין רבנו חיים הכהן (דבריו הובאו בתוספות בכתובות) שאמר שאילו היה בפטירת רבנו תם היה מטמא לו, כפי שנהגו הכוהנים בפטירת רבי. ובפשטות, דעתו כהרמב"ן שצדיקים אינם מטמאים, וזו הלכה למעשה. [ואף שהתוספות דחו את דבריו, יעויין בפסקי התוספות שכתב את דברי רבנו חיים הכהן בסתמא, ונראה שפסק כדבריו]. וכן כתב הזוהר הקדוש בפרשת וישלח: "רבי אלעזר אומר כול העוסק בתורה לשמה אין מיתתו על ידי יצר הרע (הוא מלאך המוות, אלא מותם בנשיקה על פי ה') דבק הוא באילן החיים ולא מרפה ממנו. ולכן הצדיקים העוסקים בתורה

דאינו צריך לפסוק להתפלל, וז"ל ואין צריך להתפלל מנחה שתיים בשביל תשלומי שחרית, שכיון שבשעת חובתו היה פטור ממנה מן הדין אין צריך לתשלומין כלל. וכן פוסק המשנה ברורה על מה שמבואר בדברי מרן בשולחן ערוך (סימן ק"ו ס"ק א')

הריטב"א סובר שכאשר אדם מקיים מצווה אחת - אסור לו לקיים מצווה אחרת. להלכה לא נפסק כמותו, ועל אף שכאשר אדם מקיים מצווה אחת הוא פטור מהשנייה, מכל מקום במקרה בו בחר לקיימה יצא ידי חובה (ולכן לדעת הט"ז, במקרה בו התפלל, לא יצטרך להתפלל תשלומין בתפילה הבאה). דנו הפוסקים, האם יש לו לברך על עשיית מצווה זו: א. המאירי (צו ע"א ד"ה כבר) סבר, שבמקרה בו הוא מקיימה עליו לברך. בטעם הדבר נימק, שבניגוד לאשה שמקיימת

עד עכשיו ראינו כדבר פשוט, שהעוסק במצווה פטור מהמצווה. בניגוד לכך כותבת הגמרא במסכת מועד קטן (ט ע"ב), שאדם העוסק בלימוד תורה ומזדמנת לידו מצווה שאינה יכולה להתבצע על ידי אחרים (למשל הנחת תפילין, או עזרה כאשר אין מי שיעזור) - עליו לבצעה. מדוע בלימוד תורה לא נאמר הכלל שהעוסק במצווה פטור מאחרת, על כך נאמרו מספר אפשרויות:

א. הברכי יוסף (או"ח לח ד"ה ואפשר ליישב) כתב, שהכלל 'עוסק במצווה פטור מהמצווה', לא מתקיים במקרה בו ייתכן מצב שבו אדם כל חייו יהיה נחשב כעוסק במצווה שפטור מהמצווה. כיוון שמצוות תלמוד תורה רובצת על האדם כל שעה ושעה שבאפשרותו ללמוד, במקרה בו אדם אכן ינצל את זמנו ייווצר מצב שלא יקיים מצוות לעולם, וזה לא אפשרי ולא מתקבל על הדעת.

חיזוק לדבריו הביא מפסק השולחן ערוך (שם, ח) שנקט, שכותבי תפילין ומזוזות, למרות שהם נחשבים עוסקים במצווה (בהנחה שגם המצווה מהווה שיקול מבחינתם ולא רק השכר) - חייבים בקריאת שמע ותפילה. ומדוע? הרי הם פטורים משאר המצוות! אלא מפני שכל זמנם הם עוסקים בכתיבה, לא ייתכן שייפטרו מכל המצווה לעולם, ובלשונו: "ואולם בתלמוד תורה וכותבי סת"ם הן הנה היו תמידין כסדרן, ולעולם בעת שהם פנויים מצורכי גופם עסקי בהו, אשר פיהם דברה תורה והיד כותבת סת"ם, ובהני אי

"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח" (טו).

יש לחקור האם יש היתר לכוהנים ללכת על קברי צדיקים שהרי צדיקים אינם מטמאים או דילמא אסור לסמוך על זה.

והנה הרמב"ן בתחילת פרשת חקת כתב: ש"הנפטרים במיתת נשיקה אינם טמאים טומאת מת, והוא שאמרו צדיקים אינם מטמאים."

ובביאור הדברים מובא בפירוש המיוחס לרמב"ן שטומאת המת היא מצד המלאך המשחית הנקרא יצר הרע, ולכן צדיקים שנפטרים מהעולם על ידי השכינה [ולא על ידי מלאך המוות] אינם מטמאים.

והביא ראיה מדברי הגמרא במסכת כתובות שבשעת פטירתו של רבי הקדוש "בטלה הכהונה" (ובגמרא שלפנינו הגרסה "בטלה קדושה", והיינו קדושת הכהונה), כלומר:

מנהג זה שכנראה היה רווח בארץ ישראל, מוזכר גם בספר פאת השלחן שחיברו רבי ישראל משקלוב, מתלמידי הגר"א שעלו לארץ ישראל, וגם הוא כתב שיש למנוע זאת. ובדבריו (בית ישראל ס"ק כה) מוטעמים הסיבות לכך, וגם דחה את הראיה שהביאו מדברי הזוהר הקדוש שאין טומאה על הצדיקים, וכתב שזהו שיבוש שנפל בזוה"ק.

ואולם רבי שלמה אלפאנדרי זיע"א (ראש הרבנים בצפת לפני כמאה שנה) כתב בספרו שו"ת הסבא קדישא שמנהג הכוהנים להשתטח על קברי צדיקים הוא מזמן קדמון, ונהגו בו ספרדים ואשכנזים ולא מיחו בידם. והוא הליץ טוב בעדם שהסתמכו על דברי הרמב"ן וסיעתו שצדיקים אינם מטמאים להלכה ולמעשה, וביאר שאין ראיה מהתלמוד נגד כל זה. ומכל מקום, סיים מהרש"א אלפאנדרי כי מי שבא לשאול "רגיל אני לומר לו שב ואל תעשה עדיף".

ולהלכה: כתב בשו"ת מהרי"ל (סימן ר"נ) דאסור להיכנס לכוהנים לקברי צדיקים. ובשו"ת טוב טעם ודעת כתב להגרש"ק (מ"ג ח"ב סימן רל"א) דכהן המטמא לקברי צדיקים אין לו דין כהן ואין צריך לנהוג בו קדושה.

וכן בפאת השולחן הלכות ארץ ישראל (סימן ב' ס"ק י"ח) כתב שיש למנוע מנהג בני אדם כוהנים שהולכים על קברי צדיקים, באומרים שקברי צדיקים אינם מטמאים, וטעות הוא בידם כי מי גדולים וצדיקים מאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב ויוסף שאמרו רבותינו בגמרא שעצמותיהם מטמאים, וכן כתב בשו"ת זית רענן (ח"ב סימן כ"ו) שאסור לכוהנים ללכת אל קבר רחל אמנו דנקטינן לחומרה דקברי צדיקים מטמאים.

ובשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן רל"א) כתב מי יעז להקל נגד הראשונים והאחרונים, והפוסקים שכתבו להלכה ברורה בלי חולק באיסור דאורייתא החמור של טומאת כוהנים שאסור להיטמאות לכוהנים לקברי צדיקים, עיין דברי יחזקאל (בסוף הספר סימן א'), וכן באורחות חיים (או"ח סימן תקפ"א), וכן בשדה חמד הלכות ראש השנה.

מו"ר הראשלי"צ הגר"ע יוסף זיע"א בספרו שו"ת יחוה דעת (חלק ד' סימן נח) האריך להביא את דברי הפוסקים בעניין זה, ומסקנתו שאסור לכוהנים לבקר במערת המכפלה, או בקבר רחל, או בשאר קברות הצדיקים. ולפיכך מצוה להוכיח לכוהנים החרדים לדבר ה' באמירה נעימה לבל יכניסו עצמם בספק איסור טומאה דאורייתא, ולחלל קדושת כהונתם. ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

3. האם בני ישראל אמרו תפילת הדרך כאשר הם נסעו במדבר?

ובפירוש רבי סעדיה גאון כתב: שהיה הנהג שבנסוע הארון אומר היה משה "היה נא ה' בעזרנו ונצחוננו". וכעין זה כתב ברלב"ג דמשמע מלשון הרס"ג שתפילה זו הייתה בכל הארבעים שנה.

וכן כתב הבכור שור שפסוק זה הוא תפילת הדרך שהתפלל משה לפני המסעות.

לא נטמא גופם. (וטהור הוא כאלוהי הנביא שמצאו בבית הקברות ושאלוהו והלא כהן אתה, והשיבם צדיקים אינם מטמאים במוותם) ולא שרתה עליהם טומאה.

ואמרין בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ה ע"ב) וכן בגמרא במסכת פסחים (דף צ"א ע"ב) שהאנשים הטמאים שלא היו יכולים לעשות את קרבן פסח ראשון, לחד שיטה נטמאו בארונו של יוסף ולחד שיטה בנדב ואבהו, ואלו היה צדיקים גמורים ואפילו הכי מטמאים, חזינן דצדיקים מטמאים, כך הביא ראיה זו המהרי"ל (סימן ר"נ), וכן בשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן תס"ו).

ובשו"ת בתי כהונה בית דין (סימן כ"ג) ומובא בפתחי תשובה (יו"ד סימן שע"ב) כתב: דמה שנהגו איזה כוהנים להשתטח על קברי צדיקים, אין להם על מה שיסמכו, דאם סומכים על מה דאיתא במדרש הובא בילקוט משלי (סימן ט') דאמר אליהו צדיקים אין מטמאים, הא כתבו התוספות בגמרא במסכת בבא מציעה (דף קי"ד ע"ב), וכן בגמרא במסכת יבמות (דף ס"א) דדחיה בעלמא הוא, ועיקר התירוף משום דהיה מת מצוה.

ובדברי שאול לבעל השואל ומשיב (יו"ד סימן שע"ג ס"ק ד'), וכן בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן רל"ג) בסופו הקשה מדעת עצמו מדברי הגמרא הנ"ל הביא ראיה דקברי צדיקים מטמאים מהא דאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף כ"ח ע"ב) דרבי יוחנן בן זכאי אמר בעת פטירתו פני כלים משום הטומאה, והרי ריב"ז היה צדיק גמור ואפילו הכי אמר פני כלים משום הטומאה, אלא שמע מינה דקברי צדיקים מטמאים, ואין לדחות דמפני ענוותנותו אמר כן, דהיה בעת פטירתו ובע"כ היה מדבר אמת.

וכן יש ראיה: מדברי הרשב"ם שכתב בגמרא במסכת בבא בתרא (דף נ"ח ע"א) דרבי בונאה הויה מציין מערתה של האבות, כדי להכיר מקום הטומאה ולא יביאו טהרות דרך כאן שלא יאהיל על הקבר, חזינן דקברי צדיקים מטמאים, וכן יש ראיה מהא דכתב רש"י בגמרא במסכת בבא מציעה (דף פ"ה ע"ב) על הא דאיתא בגמרא (שם) ריש לקיש הויה מציין מערתה דרבנן, דלכן ציין שלא יכשלו בהם כוהנים להאהיל על המת.

בספר אגרא דכלה מביא כך נהגו בזמנו בארץ ישראל. אולם לעומתו כתב האדמו"ר הדברי יחזקאל משינאווע בתשובה שנדפסה בסוף דברי יחזקאל על התורה למחות כנגד מנהג זה, ובדבריו יש תשובה למה שכתב האגרא דכלה, וראה גם במובא בשם השדי חמד שעיקר מטרת ביקורו של הדברי יחזקאל בארץ ישראל היה להזהיר על ענין זה.

"ויהי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה' ויפוצו אויבך וינוסו משנאך מפניך" (י' ל"ה)

וכתבו בדעת זקנים בבעלי התוספות: קומה ה': פירוש אם יתאספו לבוא על ישראל יפוצו ולא ימצא בהם שנים ביחד, ואם יבואו ינוסו ולא תהיה להם תקומה וזו תפילת הדרך שלהם.

וכן כתב החזקוני (פסוק לו) שהמילים "קומה ה' ויפוצו אויבך", זו היא תפלת הדרך.

4. מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, הרי

הם כבר יצאו ממצרים?

ויש להקשות: מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, והם לא אמרו

"זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים" (יא ה)

שאמרו שאין להם פרפראות להמשיך תאוות המאכל שיתאו לאכול את המן, והיינו התאוות תאוות שיתאו דברים שיהיה להם תאוות המאכל, ולפי זה אתיי שפיר לשון הכתוב זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים שהוא לשון עתיד, והיינו לפי מה שפירש"י שפרפראות הם דגים שאוכל קודם הסעודה כדי להמשיך תאוות המאכל, וז"ש את הדגה אשר נאכל פירוש ע"י הדגה נמשך תאוות המאכל אשר נאכל.

רבינו שלמה גאנצפריד זצוק"ל בספרו אפריון כתב: שלעם ישראל היה שפע כל כך גדול של דגים ולא היה להם מה לעשות עם הדגים הללו לכן הם התחילו למלוח את הדגים כדי לשמר אותם (אולי לא לעשות בלא תשחית), ולכן הם היו יכולים לומר נאכל מהם בלשון עתיד, ולכן אמרו הדגה, משום דנקיבה מליחה מעל.

אשר אכלנו הרי הם כבר יצאו מארץ מצריים, והם נמצאים עכשיו במדבר? החיד"א בספרו פני דוד (בהעלותך) בשם הרב המופלא מהר"ח בכ"ר דוד אבולעפיה זללה"ה כתב: על פי מה דאיתא בתוספתא דגים וביצים וגבינה בכפרים אינם צריכים מחשבה, פירוש שהוא מועט, ובלי מחשבה הו"ל אוכל, אבל בעיירות צריך מחשבה לפי שיש ריבוי בשר וזה מה שאמר הכתוב זכרנו וכו' שהיינו צריכים לומר שנאכל לכדי שיחשב אוכל דהיה ריבוי בשר וצריך מחשבה לאשוויי אוכל.

הפנים יפות מבאר: ע"פ מה שאומרת הגמרא במסכת ברכות (דף מ"ב ע"א) בירך על הפרפרת שלפני המזון, פטר את הפרפרת שלאחר המזון, ופירש רש"י: ומביאים את הפרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים, והוא

5. אדם שיוצא ידי חובת קידוש מאחר האם צריך לכסות את החלות המונחים לפניו כיון שאינו

עושה קידוש?

ליקרא דשבתא, נמי הוא כן, דהא ליקרא דשבתא הוא לגלות את הלחם רק כשרשאים וצריכין לבצוע המוציא לאכול, דהא אף האוכלין על שולחנות האחרים לא הותרו לאכול עד אחר שיצאו בקידוש ששמעו מהמקדש על היין הפת דעל השולחן שלפניו, אף שהיה הקידוש על שולחן אחר, וכל מה שהיה שייך להסתפק, היה לטעם הירושלמי שהביא הטור (סימן רע"א) שלא יראה הפת בושטו שאין מקדשין עליו אלא על היין, וכיוון שהם לא עשו קידוש, אלא יצאו ממי שקידש על שלחן אחר, לא ניכר כל כך על שאר השולחנות מאיזה קידוש יצאו, אם מקידוש שעל היין או על הפת, אבל מסתבר דגם זה נחשב היכר דאין הם מקדשין על הפת, דאם לא מחמת שרוצים לקדש דווקא על היין, היו מקדשין על כל שולחן ושולחן על הפת בפני עצמו, דבשביל ברוב עם לא מסתבר להצריך לחכות עד אחר שיהיו מוכנים כולם בנטי"י, לשמוע הקידוש מאחד, אלא וודאי מה שלא קידשו הוא משום דבשולחן ההוא איכא יין, ומקדש על היין, ולכן נמצא שלכל ג' הטעמים, צריך לכסות הפת שעל כל השולחנות.

ובספר לקט יושר (ח"א או"ח עמוד נ' ענין ה') כתב: והבחורים אין להם מפה על לחם שלהם, וכן לחתונות אין צריך מפות לפרוש על כל הלחם רק לפני מי שעשה קידוש. מו"ר הגרש"ז אורבאך זצוק"ל בספר שולחן שלמה (סימן רע"א ס"ק ט"ז) כתב לעניין מי שיושבים בשולחנות נפרדים, כגון בשיבה אם חייב כל אחד לכסות את החלות שלפניו בשעת קידוש או דסגי במה שהמקדש מכסה את החלות שלפניו, הנה לפי הטעמים של יוקרא דשבתא או זכר למן מסתבר שנכון לכסות, גם אפשר דסגי בזכר למן של המקדש בלבד אולם להטעם שלא יראה בושטו אולי יש לחלק בין הטועם מן היין למי שאינו טועם אמנם למעשה נוהגים להקל.

6. האם אפשר לקיים מצות לחם משנה בחלה שאולה?

ממה שכתב המחצית השקל (סימן שכ"ה סעיף ד') על הא דכתב מרן בשולחן ערוך שאם אפה עכו"ם בשבת לעצמו, יש אוסרים ליהנות מזה, ויש מתירים, ובשעת הדחק או לצורך מצוה יש לסמוך על המתירים, ופירש שם המגן אברהם דשעת הדחק הכוונה כגון שדר בכפר יחידי ואי אפשר להשאיל מחברו מותר, ומביא המחצית השקל דבספר ע"ש כתב אמנם בשעת הדחק ולצורך לחם משנה יש להקל, עכ"ל, משמע אפילו יש לו פת ואפילו שלם כיון שאין לו לחם

"וברדת הטל על המחנה ירד המן עלינו". כתב מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן רע"א ס"ט) צריך לכסות את החלות המונח על השלחן בשעת קידוש. איכא לכך כמה טעמים:

הירושלמי הובאו דבריו בטור (סימן רע"א ס"ק ט) מבאר: שלא יראה הפת בושטו פירוש שהוא מוקדם בפסוק והיה ראוי להקדימו בברכה ומקדימין בברכת היין.

הטור (או"ח סימן רע"א ס"ק ט) מסביר: אני שמעתי טעם לעשות זכר למן שהיה מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה וזכר לזה נותנין מפה תחת הפת ואחרת על גביו.

עוד כתב הטור (שם) משום יקרא דשבתא דהיינו כדי שיתראה כאילו הובא עתה הפת לאחר הקידוש לכבוד שבת. יש לחקור היוצא קידוש מאחר האם אין צריך לכסות את החלות המונחים לפניו כיון שאינו עושה קידוש או דילמא אף מי שאינו מקדש צריך לכסות החלות המונחים לפניו.

הנה הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל בספרו שו"ת אגרות משה (או"ח חלק ה' סימן כ') הסתפק במקום שיש הרבה אנשים שאוכלין על הרבה שולחנות, כגון בשיבה שכל הבחורים אוכלין בחדר גדול אחד, ועל כל שולחן איכא לחם משנה, אבל יין לקידוש נותנין רק על שולחן אחד אשר שם מקדש בחור אחד, ומוציא כל הבחורים שבחדר, אשר בכל השולחנות, אם צריך לכסות בשעת הקידוש את החלות שעל כל השולחנות או שרק החלות שעל שולחן המקדש צריך לכסות.

ומסיק שצריך לכסות גם על כל השולחנות: לא מבעיה לטעם זכר למן שהיה מונח כבקופסא, טל מלמעלה וטל מלמטה, שהוא טעם היש מפרשים בתוספות במסכת פסחים (דף ק ע"ב ד"ה שאין בפסחים) שהוא עניין לחם המשנה מצד עצמו, לא מצד הקידוש דווקא, אלא אף לטעם השאילתות בתוספות וברשב"ם שם, דהוא דתיתי סעודתא

"וברדת הטל על המחנה ירד המן עלינו" (יא ט).

יש לחקור האם שתי החלות של לחם משנה צריך להיות שלו שיהא ראוי לאכילה ואם שאל חלה אחת אינו יוצא או דילמא אפשר לצאת ידי חובה אף בחלה שאולה.

הגאון רבי משה פרלמוטר זצ"ל בספרו אבן שוהם (סימן ז') מחדש שצריך ללחם משנה לחם שלו דוקא שיכול לאכול, אבל אם אינו שלו ששאל את זה משכנו ואינו יכול לאכול את הלחם לא מועיל ללחם משנה. והביא ראיה לדבריו:

לאכול משניהם, ואילו לחם זה ששאל מהשכן אם חייב להחזיר אותו לחם, הרי אסור לאכול משום גזל.

ונשאל הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל על מה שנוהגים בשיבות שיש בכל שולחן מספר חלות קטנות כמספר היושבים שם חלה לכל סועד, וכל אחד עושה לחם משנה על חלתו ועל חלת חברו והלא הויא חלה שאולה. והשיב: שאע"פ שאינו שלו, מ"מ יכול לברור איזה חלה שרוצה מבין כולם, ולכן יכול שפיר לברך על שתים ואח"כ לאכול אחד מהם.

אבל בשו"ת דברי יציב (ח"א סימן קכ"ח) כתב בפשיטות שיכול לעשות לחם משנה על חלה שאולה, אף שאינו יכול לבצוע עליה, דכיון דהאי ילפותא לא הוי ילפותא גמורה שיהיה ממש כעין לחם משנה, רק זכר בעלמא, וכיון דהוי רק זכר בעלמא ודאי שיוצא בחלה שאולה, דומיה דסוכה, דהוי זכר לענני כבוד, ויוצאים ידי חובה בסוכה שאולה.

ועוד סברא להקל כתב הדברי יציב: דכיון דמנהגינן דקימ"ל שבוצע רק אחד פשוט דיוצא ידי חובתו בשאולה אף שאינו יכול לבצוע אותה.

7. האם אפשר לכסות את החלות עם מפה שקופה?

ובהליכות שלמה (סימן רע"א ס"ק ט"ז) כתב: דנראה דאין הכוונה מפה שאין נראה דרכה החלות אלא דגם מפה שקופה בשם כיסוי נקראת, ואין בזה חשש שהפת רואה בושתו, כיון שהעיקר היא שהלחם יהיה מכוסה, וגם הפת זקוק לקידוש על היין וגם צריכים שהקידוש יהיה במקום הסעודה.

ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק מ"ז הערה קט"ז) כתב בשם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל דלהלכה מהני מפה שקופה כדי לכסות את החלות בשעת קידוש.

וכן בספר אשרי האיש (ח"ב עמוד קכ"ה) כתב בשם הגר"י ש אלישיב זצ"ל דמהני מפה שקופה לכסות את החלות.

משנה התירו, עכ"ל, הרי מבואר מזה דאין יוצאים בשאול בחלה של לחם משנה, דאם נימא דיוצא ויוכל להחזירה אח"כ להמשאיל, א"כ אין זה רבותא כלל דודאי היה מותר אפילו שלא בשעת הדחק דאין חשש של פת עכו"ם כיון דלא יאכלנה ויחזירנה אח"כ להעכו"ם, וא"כ ש"מ דגם החלה השנייה של הצירוף ללחם משנה יש לה הדין של חלה אחת שיוכל לאכלה.

מו"ר הגר"מ שטרנבוך בספרו שו"ת תשובות ונהגות (כרך ב' סימן קע"א) תמה על ראייה זו: ובעניי לא מצאתי מדברי המחצית השקל הוכחה כלל, דשם מיירי דלא מהני ללחם משנה כיון שאינו ראוי לאכילה לכל דהפת אסור באכילה, ובזה לא מועיל ללחם משנה, אם לא ע"י שהוא צורך מצוה לא נחשב פת האסור באכילה דפת שאפה עכו"ם לעצמו מותר לישראל לצורך מצוה, אמנם פת שאולה שמצד עצמו ראוי באכילה, אף שאינו שלו מועיל ללחם משנה, ואף דאינו שלו כבמן סגי דאינו רק זכר למן.

וכן הגר"י אוירבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (סימן רע"ד ס"ק א') כתב: ואם שואל משכנו חלה ללחם משנה על דעת שיחזירו לבעליו מיד אחר הברכה צע"ק דאולי בעינן שיהיה דומה ללחם משנה של המן במדבר שהיה ראוי

יש לחקור האם אפשר לכסות את החלות במפה שקופה או דילמא חייבים לכסות דווקא במפה שאינה שקופה.

הנה בספר אחד מן הראשונים הר"י אבן שועיב תלמיד הרשב"א בפרשתן כתב: שצריך להניח החלות בין שני מפות לבנות, משמע דבעינן דווקא כיסוי שאינה שקופה.

וכן באליה רבה (סימן רע"א ס"ק ט"ז) הביא בשם ספר צדה לדרך (מאמר ד' כלל א' פרק ה') שצריך לכסות את החלות במפה לבנה.

ובתהילה לדוד (סימן רע"א ס"ק י"ג) כתב דאין כוונתו לומר דבעינן דווקא מפה לבנה, אלא הכוונה דבעינן דווקא מפה כבושה שלא אכלו עליה, אבל במראה לבנה אין קפידה.

הנה בספר ברית עולם (דיני קידוש ס"ק ל"ה) כתבו דבמפה שקופה אי אפשר לכסות את החלות, כיון ששייך הטעם שלא יראה בושתו.

8. מתי צריכים לקום מפני גר זקן האם כשיעבור שבעים שנה מעת שנולד, או מרגע שהתגייר?

הוכח מפרשת השבוע!

גמור. אלא פירושו שהוא מותר בעריות מצד אביו, שהוא כקטן הנולד בקדושה, וכן פירש רש"י בגמרא במסכת סנהדרין (דף נח ע"א ד"ה שהורתו) גר שנתגייר כקטן שנולד עכשיו, בלא אב ואם וקרובים דמי, ואין עליו קורבה מקודם לכן. הרי שרק לעניין קורבה הווה כקטן שנולד ולא לגבי שאר הדברים.

בחידושי חתם סופר במסכת עבודה זרה (דף סד ע"א) כתב וז"ל: יגעתי הרבה ולא מצאתי מנ"ל לרבנן הא דגר שנתגייר כקטן שנולד, ומותר באחותו ובתו ואמו, והלא פ' גזל הגר אפשר דקאי אשתוקי ואסופי ישראל, או עבד משוחרר דמעיקרא חמור והשתא אדם, כדאיתא במסכת קידושין (דף סב ע"ב) ואפשר ה"ה למ"ד גוי אינו מטמא באהל א"כ מעיקרא אינו אדם ועכשיו פנים חדשות, ודוחק ומכ"ש לרבנן דלית להו דרשא אתם קרויים אדם צע"ג.

ובמשך חכמה (דברים ה' כו) כתב שזה נלמד מהפסוק 'שובו לכם לאוהליכם'. דמסתמא היה ליוצאי מצרים נשים הרבה, שהיו מאותן שאין בני נח מזהירים עליהן. ועמרם יוכיח שגדול הדור היה ונשא דודתו. ואיך אמר רחמנא אחר

"וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד מתנבאים במחנה" (יא כז)

גר שנתגייר בהיותו בן שלשים שנה, ועתה עברו ארבעים שנה והוא בן שבעים שנה, האם צריך לקום מפניו, כפי שמבואר בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן רמד ס"א) מצוה לקום מפני שיבה, דהיינו בן שבעים שנה. או שמא אין מחשיבים את שנותיו אלא משעה שנתגייר, ואם כן כאשר הוא בן שבעים, אינו נחשב אלא כבן ארבעים, ולא יצטרכו לקום בפניו אלא כשיהיה בן מאה?

הגר"י זילברשטיין כתב בספרו חישוקי חמד (ע"ז סד ע"א): שבשאלה זו כבר הסתפק היד שאול (יו"ד סימן רמד אות ב) גר שנתגייר בעת זקנותו ואינו חכם, ומפני גוי זקן אינו חייב לעמוד רק להדר אותו בדברים, וא"כ גם מפניו אינו חייב לעמוד, או דילמא כיון שכעת הוא בן שבעים שנה צריך לעמוד מפניו.

ובשו"ת פני מבין (סימן כג) כתב שבנו הקשה לו, שלספיקת היד שאול גם למניין אינו יכול להצטרף? והשיב לו שזה פשוט וברור דאין הפירוש כקטן שנולד דמי שהוא קטן

אלדד ומידד, והיה כתוב עליהם אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם.

והנה אמרין בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קטו ע"ב) נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן, ולימא עד יעקב? אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא. ומפורש שבהר סיני לא היו לישראל דין גר שנתגייר כקטן שנולד, דאי אמרין שבהר סיני היו להם דין כקטן שנולד, אי"כ אין נחלה ממשמשת עד ראובן, וכ"ש שלא עד יעקב, אלא מפסיקה בהר סיני.

ובעיקר קושיית החת"ס מנין למדים זה שגר שנתגייר כקטן שנולד, ציינו המפרשים את דברי הראב"ן בגמרא במסכת יבמות (דף כב ע"א) שכתב ואסמכתא לגר שנתגייר כקטן שנולד, מיוצאת הנפש אשר עשו בחרן, ואמרין בבראשית רבה אברהם מגייר את האנשים, ושרה את הנשים והפסוק מעיד שאברהם ושרה שגיירום עשו אותם, ולא יולדיהם, עכ"ל.

ויש להעיר שבגמרא במסכת סנהדרין (דף צט ע"ב) מבואר אמר ריש לקיש כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. והנה בבעל הטורים (דברים כד יז) כתב על הפסוק 'לא תטה משפט גר יתום', ולא אמר גר ויתום, לומר לך גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. כלומר שכל גר הוא גם יתום.

מתן תורה 'שובו לכם לאוהליכם' ואין אוהלו אלא אשתו (מועד קטן דף ז ע"ב) הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכים לפרוש מהם, ועל כרחך דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.

וכבר הקשו המפרשים על דברי המשך חכמה, שהרי מפורש בספרי (פרשת בהעלותך פיסקה צ) 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו'. היה רבי נהוראי אומר מלמד שהיו ישראל מצטערים בשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות, שהיה אדם נושא את אחותו ואחות אביו ואחות אמו, ובשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות היו מצטערים. וכיוצא בזה כתבו בדעת זקנים מבעלי התוספות (במדבר יא כז) אלדד ומידד אחי משה היו, כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרשו כלם, שנאמר וישמע משה את העם בכה למשפחותיו, ודרשינן על עסקי משפחותיו, וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד שהייתה אשתו ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומידד. ומצאתי קונטרס מר' עמרם שהביא מר' הלל שהיה מארץ ישראל, אני הלל ראיתי קבר

9. האם בני נחשבו לאחר מתן תורה כקטן שנולד? הוכח מפרשת השבוע!

10. האם היו מסעות בני ישראל גם בלילה? הוכח מפרשת השבוע!

11. האם משה רבנו הצטער מדבריה של מרים? הוכח מפרשת השבוע!

12. מה הטעם שהתורה מפרסמת את גנותה של מרים לדורות?

13. מדוע מרים נענשה בחטא לשון הרע ולא אהרן?

14. אם משה היה נכנס לארץ ישראל האם היה ממשיך להנהיג את בני ישראל? הוכח מפרשת השבוע!

15. האם מותר לכתוב שם בתוך ספר תורה בסופו כדי שאם ייגנב ידעו מי הבעלים? הוכח מפרשת השבוע!

16. האם המתאוננים ובני ישראל התכוונו לבקש דגים?

17. מה היא הדגה אשר אכלו במצרים?

18. איך מותר לומר תהילים על חולה הרי אסור להתרפאות בדברי תורה? הוכח מפרשת השבוע!

19. מדוע כאשר מתפללים על חולה מזכירים שם האם ולא שם האב?

20. מתי המתפלל על החולה אינו צריך להזכיר את שם החולה? הוכח מפרשת השבוע!

21. האם מותר להתפלל עבור ממזר חולה שומר תורה ומצוות שיבריא? הוכח מפרשת השבוע!

22. האם מותר להתפלל על גוי חולה? הוכח מפרשת השבוע!

23. היכן עדיף להתפלל על חולה בכותל המערבי או בקברי צדיקים?

"גם לנשמה מגיע אוכל" השאלה היא – מי ישים את זה על השולחן?

סדרת הספרים שתפתח לבכם ותשביע את נשמתכם – יוצאת לאור!

בקרוב בעז"ה תושלם סדרת הספרים הייחודית

"גם לנשמה מגיע אוכל"

חמישה כרכים מעוררי עומק על התורה, ושלושה כרכים מלאי טעם על המועדים, העוסקים בשאלות, רעיונות, פנינים וחקירות המוגשים בשפה חיה, עם עומק ודיוק הלכתי. כעת – זו ההזדמנות שלך להיות שותף בהוצאת הסדרה ולהיות שותף בזיכוי הרבים! ניתן להקדיש: מהדורה שלמה כרך בודד פרשת שבוע לפי תאריך היארצייט להנצחת קרוביכם, או להצלחה שלום בית, זש"ק...

לפרטים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488

גם לנשמה מגיע אוכל

חקירות הגות
מחשבה חידודים
ואקטואליה
על פי סדר
פרשיות השבוע